

KOHEESIO 2021+ TYÖRYHMÄN 23. KOKOUS

AIKA: 7.12.2021 KLO 9 -11

PAIKKA: TEAMS-KOKOUS

LÄSNÄ:

Pihlman Marja-Riitta, pj, TEM
Osenius Johanna, vpj, TEM
Ekdahl Päivi, Lapin liitto
Huuskonen Mikko, TEM
Hämäläinen Päivi, STM
Heiniluoma Jari, Parkanon kaupunki
Järvinen Harri, SAK
Karvonen Marja, Satakunnan ELY-keskus
Kerkkänen Anu, YM
Keränen Petri, Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus
Muilu Tommi, Hämeen ELY-keskus
Mäkinen Annukka, Kuntaliitto
Niemi Merja, OKM
Nuotio Tarja, Varsinais-Suomen liitto
Pulliainen Juha, Etelä-Savon ELY-keskus
Rintala Heli, Etelä-Pohjanmaan liitto
Ruippo Juha, MTK
Sihvola Sanna, MMM
Toopakka Liisa, Suomen luonnonsuojeluliitto
Vehreävesa Satu, Pohjois-Savon liitto
Yltiö Mauri, YM

Asiantuntijat:

Viitaniemi Martta, TEM
Rantahalvari Pasi, TEM
Haapalainen Petri, TEM

Muut:

Pylkkänen Elina, Valkokallio Jaana, Liljeström Sirpa, Hautala Sirpa, Ohrankäm-
men Milla, Piittisjärvi Päivi, Pikkarainen Mika, Yli-Knuutila Helinä, TEM

Keisanen Päivi/Pohjois-Pohjanmaan liitto

Karjalainen Virpi ja Mauriala Kristiina/SM

1. KOKOUKSEN AVAUS

Puheenjohtaja avasi kokouksen klo 9. Hän totesi, että edellinen ko-
kous oli jo jokin aikaa sitten 17.6. Puheenjohtaja viittasi edellisessä
kokouksessa ympäristövaikutusten arvioinnin suunnittelusta käytyyn
keskusteluun, jossa oli todettu arvioinnin olevan käytössä syyskau-
della. Arviointi on kuitenkin siirtynyt valmistelun viivästyttyä ja toteu-
tuu kevätkaudella 2022. Puheenjohtaja totesi, että kesäkuussa edel-
lisen kokouksen aikaan moni asia ohjelmakauden käynnistymisen
osalta oli vielä avoinna. Nyt kuitenkin voidaan todeta, että alueellinen
rahanjako ja muut seikat saatiin ratkottua ja kausi voitiin käynnistää
syyskauden aikana.

Puheenjohtaja totesi, että työryhmän toimikautta jatketaan 31.8.2022
asti sillä olettamalla, että JTF:n valmistelu olisi loppuun saatettu ja
näin työryhmä olisi työnsä tehnyt.

Hän kävi läpi esityslistan kohdat. Puheenjohtaja kertoi, että hän siir-
tyy toiseen klo 10:30 alkavaan kokoukseen, jonka jälkeen Johanna
Osenius varapuheenjohtajana jatkaa kokouksen loppuun.

2. KOKOUKSEN 17.6.2021 MUISTION HYVÄKSYMINEN

Puheenjohtaja totesi, että mahdollisia muistioon liittyviä kommentteja
voi toimittaa sihteeriäsielle.

3. OHJELMAKAUDEN KÄYNNISTYMINEN

Johanna Osenius kertoi, että EAKR:n ja ESR+:n osalta ohjelma on
komission käsittelyssä. Komission virallinen hyväksyntä on odotetta-
vissa maaliskuuhun vaihteessa 2022. Osenius totesi, että kausi
käynnistetään nk. kansallisella riskillä, joka perustuu siihen, että ko-
mission epävirallisen palautteen perusteella on näkemys ohjelman
hyväksyttävyydestä. Poikkeuksena tästä on toimintalinjan 3 tieliiken-
nehankkeet, joiden osalta odotetaan vielä komissiosta vihreää valoa.
ESR+:n vähävaraisten aineellisen avun osalta toimintaa ei käynnis-
tetä vielä, koska kansallisen toimeenpanon valmistelu on kesken.
Toiminnassa siirrytään ruoan jakelusta ostokortteihin. Joitakin mah-
dollistavia edellytyksiä on vielä kesken. Ne arvioidaan kuitenkin saa-
tavan hyväksytyksiä ennen kuin Suomesta lähtee ohjelman ensim-
mäinen maksupyyntö.

Alueilla on käynnissä hakuvalmistelut ja hakijoiden infot. EURA 2021
-järjestelmän hakutoiminto on käytettävissä vuoden vaihteessa.

Hankepäätöksiä varten käytettävä järjestelmän osio tulisi käyttöön huhtikuulla. TEM on järjestänyt paljon erilaisia uuden ohjelmakauden koulutuksia sekä sisällöistä että menettelyistä. Teknisen tuen jaon osalta on tarkoitus tuottaa periaatepäätös vuoden alussa tammikuulla jatkosuunnittelun helpottamiseksi.

Puheenjohtaja kiitti katsauksesta ja totesi, että puheenvuorossa kietyti pitkän valmistelukaaren tuloksia tässä työryhmässä ja muutoin valmistelussa tehtyjen sisältövalintojen ja toimeenpanoa tukevan lainsäädännön osalta. Suomi on etujoukoissa ohjelmakauden käynnistymisessä EU-tasolla. Puheenjohtaja totesi myös kausien vaihteen saadut lisäpanostukset ReactEU:sta sekä uuden elpymis- ja palautumistukivälineen (RRF) merkittävät panokset.

Satu Vehreävesa tiedusteli teknisen tuen osalta tehtävää päätöstä varten jakoperiaatteista ja kysyi, jaetaanko tässä yhteydessä myös JTF:n tekninen tuki. Lisäksi hän tiedusteli, liittyykö uudelleen budjetoitaviin varoihin tekninen tuki.

Osenius vastasi, että uudessa teknisen tuen flat rate menettelyyn perustuvassa hallintomallissa ei erotella rahastoja, joten kaikki tekninen tuki ml. JTF on jaon pohjana. Osenius totesi, että teknisen tuen jaon laskentaperusteet ovat monimutkaiset. Niissä tarkastellaan ilmoitettua HTV-määrää, maakunnan prosentuaalista rahoitusosuutta ja mm. sitä hoitaako viranomainen keskitettyä tehtävää ml. vk. hankkeiden viranomaistehtävät. Iso osa teknisen tuen rahoituksesta menee ns. yhteisiin kuluihin. Uuden EURA 2021 järjestelmän ja vanhojen tietojärjestelmien kustannukset ovat merkittäviä. Lisäksi jonkin verran rahoitusta tarvitaan yhteiseen viestintään ja ohjelma-arviointiin. Uudelleen budjetoitaviin varoihin ei suoraan liity teknistä tukea. Osenius totesi, että vanhalta ohjelmakaudelta on jonkin verran jäljellä varoja, joiden avulla voidaan hoitaa mahdollisia hätätilanteita ja myös uutena välittävä toimielimenä aloittavalle Ruokavirastolle rahoitusta toiminnan käynnistämiseksi.

Puheenjohtaja totesi, että lisäinformaatiota teknisen tuen osalta on saatavissa tammikuussa.

4. OIKEUDENMUKAISEN SIIRTYMÄN RAHASTON VALMISTELU

Pasi Rantahalvari esitteli valmistelutilannetta. Hän kertoi ajankohtaisesta tilanteesta ja DG REGION varapääjohtaja Slawomir Tokarskin Pohjois-Karjalaan kohdistuneen vierailun annista.

Laajakaistat, tiehankkeet ja sillat on todettu komissiossa kohteiksi, joista ei voi osoittaa johtuvan turvealan alasajosta. Tokarski painotti vierailullaan, että JTF on varsin fokuoitu rahasto. RRF:ssa laajakaistoihin on suunnattu 50 miljoonaa.

Vierailussa keskusteltiin energia-alasta. Esimerkiksi biomassaan liittyviin voimaloihin, terminaaleihin ja raaka-aineen kuljetukseen kytketyt hankkeet tulee rahoittaa Oikeudenmukaisen siirtymän mekanismin pilareista 2 ja 3. Komissio näkee, että uusien taitojen hankkiminen ei ole riittävästi esillä suunnitelmissa. Älykäs erikoistuminen tulisi olla johdonmukaisemmin linkitetty

suunnitelmissa esitettyihin toimiin. Komissio korosti uuden välineen osalta toimivan viestintästrategian laatimista ja nuorten mukaan ottamisesta sekä valmistelun että toteutuksen aikana. Turpeen käyttöä koskevien innovatiivisten ja uusien käyttömuotojen suunnittelussa tulisi tehdä yhteistyössä alueiden kesken. Edellytyksen näille toimille on se, että syntyy merkittävien päästöjen vähentymistä. Komissio ei ole vielä vahvistanut kohdealueen laajentamista, joten suunnitelmissa tulee olla siihen riittävät perustelut.

Rantahalvari totesi, että komissio esittelee koordinaatioryhmässä 16.12. kolmen suunnitelman perusteella laatimansa palautteen, joka toimitetaan kirjallisesti.

Hän arvioi jatkovalmistelun osalta, että olisi mahdollista toimittaa luonnokset komissioon maaliskuussa, jolloin komissio voisi käynnistää epävirallisen interservicemenettelynsä. Saadun palautteen jälkeen on mahdollista korjata ja viimeistellä suunnitelmia tiiviissä yhteistyössä REGION ja hallintoviranomaisen kanssa. Tavoitteena voisi olla suunnitelmien toimittaminen virallisesti kesälomiin mennessä. Tulee huomioida, että jokainen suunnitelman tulee olla hyväksyttävissä ennen kuin kokonaisuus menee komissiossa läpi. Rantahalvari totesi, että suunnitelmat ja niiden interventiologiikka ovat menossa oikeaan suuntaan. Komission vierailu oli onnistunut.

Puheenjohtaja kiitti tilannekuvasta. Hän totesi, että komissiolle viestittiin vierailun yhteydessä siitä, että turvealueet Suomessa ovat keskenään hyvin erilaisia. Hän selvensi vielä komission kantaa siitä, että kaikki suunnitelmat on hyväksyttävä ennen kuin toimintaa voidaan käynnistää.

Osenius kertasi lyhyesti poliittista linjausvalmistelua. Kestävän kasvun ministerityöryhmän kirjallinen menettely on käynnissä ja pitäisi valmistelua muutaman päivän sisällä. Keskeinen linjaus on se, että periaatteessa käytössä on artiklan 8 mukaiset toimet niin, että vahva linkki turvesiirtymään on olemassa. Elinkeinot ja työllisyys ovat keskeisiä painotuksia. Turvetta korvaavien lämpölaitosten investointeja (kattilainvestoinnit) ei tehdä avustuksilla. Niiden osalta voidaan hyödyntää Oikeudenmukaisen siirtymän mekanismin pilareita 2 ja 3. Työttömiksi jääneisiin ja työttömyysuhanalaisiin, erityisesti nuoriin tulee kiinnittää huomiota. Siirtymäsuunnitelmien on oltava kansallisen ilmastosuunnitelman kanssa linjassa ja niissä noudatetaan DNSH-periaatetta.

Puheenjohtaja avasi keskustelun. Oseniuksen mainitsema dia-setti poliittisista linjauksista lisätään työryhmän Tiimeriin.

Pulliainen totesi huolestuksensa siitä, että reaali maailman murros etenee niin nopeasti, että kolmen vuoden sisällä murrokseen liittyvät toimet on hoidettu pl. soiden ennallistamistoimet. Hän arvioi, että kohderyhmät ovat hävinneet kolmen vuoden päästä.

Puheenjohtaja totesi, että muutosten etukeno haastaa rahaston hyödynnettävyyttä. Komissio viestitti, että tulee saattaa mahdollisimman pikaisesti suunnitelmat valmiiksi ja toimeenpano käyntiin.

Rantahalvari totesi, että koulutustoimet tulee aloittaa mahdollisimman pian. Etelä-Savon suunnitelmassa on hyvin kuvattu nopeita toimia tässä. Hän totesi, että alueiden yhteistyössä olisi vielä hyvä perata yksinyrittäjien tilanteen parantamiseen liittyviä toimia. Elinkeino-lähtöisiä TKI-toimia toteutetaan pitemmällä aikajänteellä. Tällöin toiminta ulottuu myös turvesektorin ulkopuolelle, kun on kyse elinkeinon monipuolistamisesta.

Liisa Toopakka kysyi millä perusteilla turpeen muuta käyttöä voidaan perustella DNSH-periaatteen mukaan. Hän totesi, että turpeen nosto aiheuttaa päästöjä nostetaan sitä mihin hyvänsä tarkoitukseen.

Rantahalvari totesi, että DNSH-periaatteen mukaisesti tulee toimia. Alueiden tulee arvioida tarkemmalla tasolla suunniteltuja toimia. Komission kanssa käydyssä keskustelussa ei ole tähän mennessä ilmasto- ja ympäristökysymykset tulleet välttämättä riittävästi esille.

Päivi Ekdahl viittasi Rantahalvarin mainintaan siitä, että yksittäisen pienen turveyrittäjän tilanteen parantamiseen ei välttämättä yritystuki ole toimivin vaihtoehto, koska pk-yrityksille suunnattavien kehittämisavustuksien hakemisen kriteerit ovat vaativia. Nämä yrittäjät voivat olla osin väliinputoajia. Ekdahl kysyi, ottiko komissio kantaa yritystukien käyttöön.

Rantahalvari totesi, että yritystuet ovat käytettävissä ja tärkeä tukimuoto eikä komissio vastusta yritystukien käyttöä. Puheenjohtaja selvensi yritystukien osalta viittaamalla siihen, että kynnys tuen hakemiseen voi olla korkea yksittäiselle yrittäjälle, joka olisi lähtemässä liikkeelle uuden elinkeinon pohjalta.

Pulliainen totesi, että yrittäjän toimeentuloa ei ole mahdollista rahoittaa JTF:stä tai muusta normaalista yritystuesta. Kansallisella rahoituksella on suunniteltu poikkeustilanteeseen tukia esim. romutuspalkio.

Puheenjohtaja totesi yhteenvetona jatkoaskeleet, joiden mukaan 16.12. saatavan komission palautteen jälkeen alueiden suunnitelmia jalostetaan tavoitteena niiden toimittaminen maaliskuulla komission tarkasteluun.

5. KUMPPANUUSSOPIMUKSEEN KUULUVIEN RAHASTOJEN JA OHJELMIEN VALMISTELUTILANNE

Martta Viitaniemi kertoi kumppanuussopimuksen ajankohtaisesta valmistelutilanteesta ja siihen liittyvien ohjelmien tilannetta pl. Uudistuva ja osaava Suomi ohjelma. Valtioneuvoston ja Ahvenanmaan maakuntahallituksen käsittelemä esitys kumppanuussopimukseksi on jätetty komission viralliseen käsittelyyn 22.11. Seuraavaksi komissio antaa viralliset kommenttinsa kolmen kuukauden sisällä eli viimeistään 22.2.2022, jonka jälkeen viimeistellään sopimus ja tarvittaessa käydään neuvotteluja komission kanssa.

Puheenjohtaja kiitti esittelystä ja toivoi kaikkien ohjelmien osalta riippää käsittelyä komissiossa.

6. MUUT ASIAT

Työryhmän pääsihteerinä toimiva Jaana Valkokallio kiitti työryhmää pitkästä yhteisestä valmistelutaipaleesta, joka vielä jatkuu ensi vuonna JTF:n parissa. Hän esitti tässä vaiheessa erityiset kiitokset tärkeässä valmisteluvastuussa ESR+:n osalta toimineelle Sirpa Liljeströmille, joka on päättämässä ansiokkaan virkamiesuransa ja siirtymässä eläkkeelle. Valkokallio kiitti Sirpaa perusteellisesta, asiantuntevasta ja oikeudenmukaisesta virkamiestyöstä sekä uuden ohjelman valmistelussa, että muusta pitkäjänteisestä ESR-työstä vuosien varrella. Näihin kiitoksiin yhtyivät puheenjohtaja ja työryhmäläiset mm. näin:

Vehreävesa Satu: Kiitos yhteistyöstä, Sirpa! 🔄
Mäkinen Annukka: Sirpalle isot kiitokset yhteistyöstä vuosien mittaan! Jännittävää uutta elämänavaihetta!
Pulliainen Juha: Sirpa, kiitoksia yhteistyöstä ja hyvää jatkoa!
Nuotio Tarja: Hyvää jatkoa Sirpa, kiitokset asiantuntemuksestasi!
Laine Hilka: Kiitos Sirpa ja mukavaa jatkoa 😊
Päivi Keisanen: Kiitos yhteistyöstä Sirpa ja hyvää jatkoa!
Niemi Merja: Lämmin kiitos Sirpa hyvästä yhteistyöstä! ❤️
Hämäläinen Päivi: Kiitos yhteistyöstä Sirpa ja hyvää joulunodotusta ja lomaa ja lopulta ihania eläkepäiviä.

Sirpa Liljeström kiitti omassa puheenvuorossa ESR:n parissa tehdystä mahtavasta yhteistyöstä ministeriöiden, alueiden ja muiden kumppanien verkostoissa.

7. TIEDOKSI ASIAT

Puheenjohtaja totesi, että työryhmän toimikautta on jatkettu 31.8.2022 asti työ- ja elinkeinoministeriön päätöksellä. Marja-Riitta Pihlman toivotti tässä kohtaa oikein hyvää joulun odotusta ja hyvää uutta vuotta siirtyessään toiseen kokoukseen.

Johanna Osenius siirtyi puheenjohtajaksi ja totesi Interreg-ohjelmien ajankohtaisesta valmistelutilanteesta kertovat kalvot, jotka on toimitettu tiedoksi Tiimeriin.

Petri Haapalainen nosti Interreg-ohjelmien valmistelusta muutamia ajankohtaisia asioita. Ulkorajaohjelmien kokonaisrahoitustilanne on vielä auki, mutta EU:n rahoitusosuus on täsmentynyt EU:n ulkosuhderahoituksen (NDICI) osalta. Suomessa toteutettavat sisärajaohjelmat on kansallisesti hyväksytty valtioneuvostossa. Osa niistä etenee komission käsittelyyn jo tämän vuoden puolella. Ulkorajaohjelmat viedään valtioneuvoston käsittelyyn alkuvuodesta 2022. Haapalainen totesi, että valmisteluaikataulussa on kokonaisuutena pysytty varsin hyvin. Työryhmän Tiimerissä olevissa kalvoissa on nyt esitetty myös sisärajaohjelmien kokonaisrahoitus. Tarkentavaa tietoa kunkin ohjelman osalta voi pyytää kalvoissa mainitulta yhteyshenkilöltä.

7. SEURAAVA KOKOUS

Puheenjohtaja totesi, että seuraava kokous järjestetään Oikeudenmukaisen siirtymän rahaston valmistelutilanteen mukaisesti ja ilmoitetaan myöhemmin.

8. KOKOUKSEN PÄÄTTÄMINEN

Puheenjohtaja Osenius kiitti työryhmää sekä pitkästä yhteisestä valmistelukaudesta että päättyvästä toimintavuodesta ja toivotti oikein hyvää joulua. Hän päätti kokouksen klo 10:27.

JAKELU

Työryhmän jäsenet, varajäsenet, asiantuntijat